

Abstrak

Kajian ini merupakan suatu percubaan untuk memahami konsep 'jadi orang' dan proses-proses yang dilalui oleh orang Melayu, khususnya Melayu Kelulut, Terengganu, untuk 'menjadi orang'. Konsep 'jadi orang' boleh digantikan dengan konsep 'jenis personaliti unggul' (ideal personality type) yang memaparkan kriteria dan garis panduan terhadap ciri-ciri individu unggul.

Penyelidikan telah dilakukan dengan dua kaedah, iaitu pertama, memahami makna ungkapan-ungkapan peribahasa dan pantun Melayu yang mengandungi nilai-nilai dan gambaran 'jadi orang' yang diwarisi turun-temurun di kalangan orang Melayu ; dan yang kedua, melakukan kajian lapangan di sebuah kampung Melayu (Kampung Kelulut) di Terengganu untuk mengenalpasti nilai-nilai dan konsep 'jadi orang' yang kini dipegang oleh orang Melayu.

Melalui peribahasa dan pantun Melayu, gambaran dan kriteria tentang 'jadi orang' dan 'tidak jadi orang' telah ditunjukkan. Perbincangan seterusnya mengenai nilai-nilai 'jadi orang' dijalankan berdasarkan kepada enam kategori, iaitu nilai-nilai ekonomi, ilmu, kuasa, perpaduan, estetik dan agama. Tetapi, dalam komuniti Melayu Kelulut hanya tiga nilai sahaja yang diberi keutamaan, iaitu nilai agama, estetik dan perpaduan. Ini adalah kerana nilai ekonomi, kuasa dan ilmu sentiasa bertimbal-balik dan saling melengkapi dengan nilai agama, estetik dan perpaduan.

Berdasarkan nilai-nilai dan kriteria tersebut, masyarakat Melayu Kelulut melalui proses sosialisasi dan pembentukan personaliti. Nilai-nilai dan kriteria terhadap 'jadi orang' diturunkan kepada anak-anak melalui proses 'jadi orang' yang juga merupakan proses pembentukan personaliti. Proses ini dipengaruhi oleh peranan ibu bapa, sebagai agen utama, yang mengawasi kaedah-kaedah yang berkesan mengikut masa dan tahap-tahap tertentu.

Melalui konsep 'jadi orang' tersebut, terserlah nilai-nilai orang Melayu sebagai garis panduan yang mereka ikuti dalam pembentukan personaliti anak Melayu. Lantaran itu, pengetahuan mengenai latar belakang, sifat, sikap dan tingkah laku orang Melayu adalah amat penting untuk memahami keseluruhan konsep dan proses 'jadi orang' di mana nilai-nilai murni diturunkan daripada generasi tua kepada generasi baru. Maka, maruah orang Melayu sebagai 'orang' sentiasa terpelihara dan masyarakat Melayu wujud sebagai masyarakat yang harmoni dan bersatupadu.

Abstract

This research is an attempt to understand the concept of 'jadi orang' or 'become human being' and its process which became the special 'rite de passage' for the Malay people to be 'jadi orang', especially in Kampung Kelulut, Terengganu. This concept of 'jadi orang' can be substituted with 'ideal personality type' which shows criterion and guideline upon natures of an ideal person.

Two methods are being used in this research. First, the analysis of the Malay proverbs and sayings that contain values and depictions of 'jadi orang' which passes by inheritance from generations to generations among the Malays. Second, a fieldwork was conducted in a Malay village (Kampung Kelulut) at Terengganu to identify the values and concept of the 'jadi orang' practised among the Malays nowadays.

Through the Malay proverbs and sayings, depictions and criterion about the 'jadi orang' and 'tidak jadi orang' is viewed. For further discussion upon the values of 'jadi orang', all values are divided into six categories, namely, economic, knowledge, politic, solidarity, aesthetic, and religious values. However, the Malays only emphasizes religious, aesthetic, and solidarity values, because knowledge, economic and politic values always have a complimentary and mutual beneficiary relation with those of religious, aesthetic and solidarity values.

Based on those values and criterion, Malay society carries out the process of socialization and the formation of personality. Values and criterion towards 'jadi

orang' are passed down to their children through the 'jadi orang' process that became the personality formation process. This process is much influenced by the parent's role as a major agent who determines effective methods according to their children age and levels.

Clearly, through the concept of 'jadi orang', the Malay values serve as a guideline in formation of their children personality. Therefore, the knowledge of attribute, background, attitude and behavior of the Malays are very important as to understand the concept of 'jadi orang' and its process where noble values are handed down from older generation to the next generation. Therefore, the dignity of the Malays as a 'person' is always defended and the Malay society can exist as harmonious and united.